

Posudek vedoucího práce

Patrik Vedral, Náboženský vývoj Plzně za první republiky (1918 – 1938). Diplomová práce (DP), UK FF. Ústav hospodářských a sociálních dějin 2017, 236 s. textu včetně obr. příloh.

Pan Vedral se během svého bakalářského i magisterského studia historie projevoval jako nadaný, pracovitý a cílevědomý student. Již jeho bakalářská práce *Veřejný život ve Vejprnicích za první republiky* (2015), kterou rovněž napsal v mém semináři, byla natolik kvalitní, že by mohla být po některých úpravách podána jako rigorózní. Pojednává o společenském životě hornické obce nacházející se nedaleko od Plzně, z níž autor pochází. I nyní zůstal volbou svého tématu v regionu, který je mu blízký. Téma, které si nyní zvolil, je pro historika přitažlivé z více důvodů, z nichž zdůrazněme především ten, že Plzeň byla od husitských válek tradiční oporou katolické církve v Čechách, což se začalo s její industrializací v 2. polovině 19. století postupně měnit. Navíc tu žila kulturně aktivní německá menšina a do jejího veřejného života vstupovala též hospodářsky vlivná židovská menšina. Za její hlavní identifikační symbol autor považuje stavbu impozantní Velké synagogy (1893), která je dnes třetí největší na světě. Vztahy s občany židovského vyznání sleduje povětšinou prostřednictvím antisemitských tendencí (mj. s. 165 ann.), které se v Plzni projevovaly mj. u římskokatolického arciděkana Antonína Havelky.

Samozřejmostí Vedralova přístupu k věci je nejen využití důkladné základny historických pramenů (příslušných archiválií, dobového periodického i neperiodického tisku), nýbrž i velmi dobrá orientace v metodologických přístupech předmětné sekundární literatury, jež se neomezuje jen na českojazyčné tituly. Klíčový je pro něj společenský fenomén sekularizace, který vymezuje jako „zákonné a právní úpravy, umožňující beztrestné (ne)vyznávání různých náboženství, přičemž žádná z konfesí není součástí státní politiky, školství, soudnictví“. Zdůrazňuje přitom, že sekularizaci chápe „jako sérii „objektivních“ kroků, které nemusí vůbec znamenat oslabení většinového vyznání. Respektive, sekularizace vyžaduje jistou změnu pohledu na úlohu náboženství ve společnosti, to [však – J. Št.] neznamená jeho opuštění či zpochybnění...“ K tomu dodává, že na Plzeňsku „došlo po vzniku první republiky k mohutné konverzi od katolictví k jiným formám vyznání (k vyznání evangelickému, bez vyznání), jedná se [tedy – J. Št.] o pluralizaci, ne o sekularizaci.

Dále míní, že „pluralizace jistě vyžaduje ke svému vzniku sekularizaci (která zbaví jiná vyznání diskriminace), avšak sekularizace vůbec nemusí ještě znamenat pluralizaci, ta se

odvíjí spíše od náboženské kultury dané oblasti“. Inspirován názory francouzského sociologa Pierra Bourdieua navíc pracuje s konceptem pluralitního náboženského pole, v němž se nacházejí „ovládající a ovládaní, kde jsou permanentní vztahy, vztahy nerovnosti, které působí uvnitř tohoto pole, jež je rovněž prostorem bojů o proměnu nebo zachování tohoto silového pole.“ Takto chápaný mocenský prostor se mu jeví být „arénou zápasu o důležité zdroje, následně se tím vytváří vztahy nadřazených a podřazených pozic, čímž dojde k utvoření jistých hranic, které musí každý, kdo chce v poli působit, přijmout. Tyto hranice nejsou definovány zákony, ale mocenským postavením jednotlivých „hráčů“ v poli“ (s. 15 an.).

Z těchto vymezení vyplývá, že Vedralův pojem sekularizace je interaktivní i víceznačný, a to zejména v jejím vztahu k pluralizaci jakožto narůstající různorodosti světonázorové orientace lidí. Oba tyto společenské fenomény se aktivně podílí na profilování jejich regionálního, celostátního či jinak chápaného kolektivního kulturního zakotvení stejně tak jako na jejich pozici v poli symbolické a případně i reálné moci. Dále uvádí, že sekularizaci v Plzni a na Plzeňsku nepodnítila jen kapitalistická industrializace, nýbrž i politické, sociální, mentální a kulturní důsledky první světové války (71 ann.). Svoji roli zde nepochybně sehrávala též okolnost, že tu působil Karel Farský, „nekonformní“ katolický kněz a po r. 1918 též čelný představitel nově vzniklé Církve československé. Za pozoruhodné považují Vedralovo chápání nejen generačních, sociálních a národnostních souvislostí sekularizace a pluralizace světových názorů, nýbrž, a to především, jejich genderových aspektů (s. 143 ann.). Důležitá byla v tomto směru od 19. století narůstající feminizace katolicismu jako společenský fenomén, který zpomaloval sekularizační tendence; muži se totiž začali katolické církvi vzdalovat ve větší míře než ženy.

DP práce pana Vedrala obsahuje řadu dalších témat, která se takřkajíc obligatorně vážou k zvolenému tématu jako např. slavnosti, svátky a obřady; k nim lze přiřadit jeho analytický výklad o škole a náboženství, národní a regionální identitě. V něm však postrádám soustavnější snahu o postižení takto chápaných identitních postojů německojazyčných Plzeňanů stejně tak jako vyznavačů judaismu. Patrik Vedral se totiž omezil v zásadě jen na světonázorové aspekty utváření regionální identity českojazyčných Plzeňanů. Proti tradičnímu pojmu katolické církvi a Habsburkům „věrné“ (v poněkud ambivalentnějším výměru „černé“) Plzně, postavil pojem sociálnědemokratické „rudé“ a „nové“ Plzně (s. 158 ann.).

„Mladočeská“ vláda nad městem, již v letech 1892 – 1917 symbolizoval starosta Václav Peták, vyznívá v jeho podání v tomto ohledu poněkud „bezbarvě“ (s. 55, 58). Proto navrhuji, aby se během obhajoby své DP vyjádřil k tomu, zda existoval či neexistoval

koncept mladočesky chápané identity města např. v podobě „české“ Plzně, jež je v „českých“ Čechách z hospodářského, národního, kulturního a demografického hlediska „druhým městem po Praze“.¹ Dále bych rád věděl, zda úspěšný tlak na zrušení pompézních veřejných oslav katolického Nového svátku, které se konaly v protihusitském duchu v letech 1434 – 1870, považuje za počátek nové éry v utváření plzeňské regionální identity (s. 42). Neméně by mě zajímalo, jakou váhu přikládá ostatním komponentám utváření plzeňské regionální identity a jak vidí jejich případné interakce či mimoběžnost s náboženským polem, které stojí v popředí jeho zájmu.

Závěrem konstatuji, že posuzovaný text překračuje běžné požadavky, jež jsou na DP kladeny. Proto jej rád doporučuji k úspěšné obhajobě a navrhuji klasifikovat jako **výborný**. Zároveň se domnívám, že by diplomová práce Patrika Vedrala mohla být po úpravách podána jako rigorózní.

Praha, 15. 8. 2017

Prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc.

---

¹ Srv. Jos. Strnad, Ottův slovník naučný XIX, 1902, s. 963 – 974.